

ALAM-PEDJA LOODUSKAITSEALA KOOSTÖÖKOGU KOOSOLEKU PROTOKOLL

Keskkonnaameti Tartu kontori saal Aleksandri tn 14, Tartu

28. jaanuaril 2016

Algus kell 15.00, lõpp kell 17.30

Juhatas Kaili Viilma, protokollis Katrin Kaldma

Osalejate nimekiri lisas 1.

PÄEVAKORD:

1. Sissejuhatus ja päevakorra tutvustus – **Kaili Viilma**
2. Ülevaade luhateede ja truupide ehitamise hetkeseisust ja soode taastamise plaanidest Alam-Pedja Ika-I – **Leevi Krumm**, RMK loodushoiu osakonnast
3. Plaanitava mootorpaadiliikluse-uuringu tutvustus – **Aimar Rakko**, Keskkonnaameti JT regiooni vee-elustiku spetsialist
4. Arutelu, ettepanekud, probleemide kaardistamine....

KOKKUVÕTE:

Leevi Krumm (LK): Ülevaade RMK plaanidest ja töödest Alam-Pedjal:

Soosaare raba: Mahajäetud turbavõtukohtades raba kirdeosas kraavide sulgemine ja kuivendamise tulemusena kasvanud metsa eemaldamine (vee auramise vähendamiseks) loodusliku lageraba ja selle servaalade piirides. LIFE-projekti veab ELF (Eestimaa Looduse Fond), sel aastal peamiselt kavas taimestiku ja loomastiku eeluuringud ja projekti tutvustamine. Projekti lõppemisel tehakse ka taastamisjärgset seiret (Tartu ülikool).

Metsanduslik pool ei ole LIFE-projekti osa, see on eraldi plaanis RMK projektina.

Sangla soo: taastamisplaan soo lõunaosas kuni maakonna piirini, hetkel projekteerimise staadiumis.

Liiva tee – projektistaadiumis, Verevi tee – projekteerimine hankes, Saare tee – pole veel lõplikku valikut võimalike variantide vahel, Nasja tee ja Karisto oja tee on valmis. Truubid on Porikülani olemas.

Ehitustööde hankes on Taressaare ja Londoni tee; Altnurga ja Tamme tee on valmis, samuti Kirna matkarajaga paralleelselt kulgevad teelõigud.

Mägramäe tee läheb loodetavasti töösse sel aastal.

Leho Luigujõe (LL) (EMÜ): juhib tähelepanu, et läbi luha rajatavad teed ei tohiks olla liiga kõrged - negatiivne näide Matsalust on olemas, kus luhateede rajamisega rikuti veerežiim ja suured nn esindusluhad muudeti linnustiku mõttes täiesti elutuks.

LK: Alam-Pedjal teid luhale pole plaanis, tehakse kuni luhani ja kasutatakse vanu teejälgi.

Rein Tafenau (RT) (Eesti Vabatahtlik Mere-ja Järvepääste MTÜ): Kuidas uute teede tegemisega paranenud juurdepääsudel takistada kalamehi, kes neid kasutama tõttavad?

Pakub ise 1) et teede juurde tuleb panna konkreetse trahvisummaga hoiatav silt ja

2) sarnane teade kalastusfoorumitesse.

Pille Tammur (PT) (Palupõhja külast): 1) Palupõhja küla vajab ka selliseid silte a la „auto jätta parklasse” ja 2) teede suurus/tammide kõrgus on problemaatiline

LK: – nõuded tulenevad traktorite kandevõimest ja heinapallide kaalust.

Meelis Tambets (MT): Palupõhja tee hooldamise küsimus: kes tegeleb? kes kopra arvukust piirab?

Kaili Viilma (KV): RMK

Aimar Rakko (AR): Ülevaade plaanitavast uuringust – selgitada mootori võimsuse ja kiiruse mõju jõe elustikule, kallastele jne. Uuringu tegijad Tallinna Ülikool, kus kaasaegsed mõõtevahendid ja Eesti Maaülikool, kus on siseveekogude uurimise pädevus.

Seonduvad teemad: Emajõel paadiliikluses palju elementaarsete reeglite rikkumisi, mis kujutavad ohtu kaitseala külastajatele – liikumine valel pool, faarvaatris ankrusse jäämine, meremärkide kasutamine paadi kinnitamiseks, ülisuured kiirused pimedate kurvidega lõikudel.

Kas peaks kuidagi inimeste arvu jõel piirama?

KV – Tšehhi/Saksa ühisjõel? näiteks on kanuutajate arv piiratud.

RT – 30 km/h piirangu teema. Emajõgi kui veete/laevatee – liiga palju piiranguid, kui kogu kaitseala lõigule panna 10 km/h piirang.

Eri paatide mõju väga erinev. Probleemne, et nõrgemate mootoriga paadiomanikud (kellelt koolituse läbimist ei nõuta) ei tunne eeskirju.

Kas oleks võimalik teha piiranguid jupiti ainult nendesse jõe osadesse, kus on potentsiaalselt kaldalõhkumise oht? – Poleks lahendus, sest kiirendamine ja aeglustamine pigem mõjub halvemini.

Mida teha rumalate juhtidega?

Eino Martihin (EM) Veeteede ametist (VTA): Soovitus anda paadijuhtide harimise kohustus ARKile.

Küsimus, mille suhtes liikumist tuleks piirata? Kallas? Vesi?

Selle asemel võiks kasutada piirangut: „**lainetekitamise keeld ja tasakäik**”. Põhjenduseks asjaolu, et järellainetus on väga erinev.

AR: 10 km/h piirang ja lainetekitamise keeld on Pedel.

- Vajalikud joonistatud sildid: 1) liikumissuund; 2) parkimiskeeld risti jõega jms

Rainer Ilisson (RI): Kui kaua kehtivad paadiload? Vastus: jääst jääni.

Kui palju antakse paadilube välja? V: Maakonnas ca 350, Emajõe peal ca 200.

AR: Lubatud on ka mitmemootorilised paadid, kus siis erinevatel piirangualadel saab kasutada lubatud võimsusega mootorit.

RT: Kelle kohustus on jõe süvendamine nt Võrtsjärve juures?

EM: VTA-l on kohustus süvendada. Siiani on probleem selles, et hankele ei tule pakkujaid.

MT: Kas Põltsamaa-Pedel on paadilubadel tähtajad? Võiks olla, näiteks väljaspool püügiaega ei anta. Sellisel juhul Keskkonnainspeksioonil lihtsam kontrollida.

AR: Nõus, et võiks lubade algus olla 15. maist, näiteks.

RT: Võrtsjärve pilliroo lagunemisest tekkivad setted kanduvad jõkke. Pilliroogu ei tohi lõigata, sest tegemist on Tarvastu poldri hüübialaga.

KV: Tegemist on folklooriga, KeA toetab roostiku vähendamist, aga huvilisi just liiga palju pole.

Arvi Põldaas (AP): Navigatsioonihooajal nõ põhilisest ajast väljaspool (märtsi algusest mai keskele) peaks kohalikele elanikele tegema erandi, sest veetee on sel ajal sageli ainus võimalus üldse liikuda.

Tiina Oetjen (TO): Tuletab meelde, et kohalikele on lubatud teha erandeid, näiteks anda luba pikemaks ajaks.

AP: Kalapüük. Mureks harpuuniga püük. Toob näite, kus päeva jooksul käib 5-6 seltskonda Laashoone küla juures püüdnud ja kaasa võetakse haug, kõik muud kalad (latikas, turbad) visatakse lihtsalt kaldale. Kas saaks kuidagi reguleerida?

AR: Seaduse mõttes pole keelatud, kui panna KE, siis kuidas seda põhjendada? KeMin on arutatud harpuunipüügi keelamist jõgedes.

Arne Ader (AA): Tõstatab vaikuse teema ja sellega seoses elektrimootorite kasutamise soodustamise võimaluse? Rõhutab kiirustajatele eksisteerivate alternatiivsete liikumisvõimaluste olemasolule – näit. autoga mööda teed, mis on kindlasti kiirem viis. Kas on plaanis KE muuta elektrimootori kasuks?

AR: Võimalik, et tuleb, kuid KE muutmine on pikaajaline protsess.

KV: Kas Pedel ja Põltsamaa jõel siis lubadagi ainult elektrimootorit?

AA: Võiks arvestada printsiibina.

MT: Toetab seda ja tuletab meelde, et paadiliikluse uuringusse tuleks panna ka häiringu teema lindudele.

LL: Linnud on valdavalt vanajõgedel.

Meelis Amur: 1) Igasugused juhtumid (kalad vedelevad, paadid sõidavad liiga kiiresti, müra jne jne), kas eksisteerib mingi andmekogu?

Ehk peaks sellise keskkonna tegema, kus need kõik kogunevad?

Patrullteenistus?

Teavitused tuleks panna paatide veeskamiskohtadesse: Kamari, Kirna, Laashoone.

PT: Palupõhja ümbruses sõidab lastelaagrite ajal kanuusid ja aerupaate, mille juhid pole oma liikumistes kindlasti ootamatuteks kohtumisteks kiirete kaatrite või veesusatajatega valmis. Viimastel aastatel on olnud palju ohtlikke juhtumeid – kindlasti peaks kiirust piirama. Reku, Kärevere, Võrtsjärve suudmes, **Pede jõe suudmest Palupõhjani** (ca 6 km).

RT: Müra teema juurde – V8 tuleb jubeda müra ja heitgaasidega, aga see läheb kiiresti mööda, samal ajal 2,5 – 5 hj paatide hääl on jube ja kostab ca tund aega enne nähtavale ilmumist ja tund aega pärast tagantjärele ka.

Soovitus: Panna kaldale kanuutajate eest hoiatav märk.

Iives: Pessimistlik – märgid ei aita ja need on inetud, sõidetakse ikkagi nii nagu tahetakse.

Liisa-Lotta Kaivo (LLK; Lodjaselts): Märgid on hea mõte ja asja halvemaks kindlasti ei tee.

AR: Liiklejad on läbilõige ühiskonnast.

LL: Tuleks Ketner jõe panna. Kaitsealadel on suur vajadus *rangeri* järele.

EM (VTA): Märkide kaldale panemise kohustus on omavalitsusel, Emajõel Alam-Pedja lõigus vastutab selle eest Laeva vald.

Vahur Jaakma (VJ; Puhja vald): 1) vanajõgede suudmetesse nimedega märgid; 2) jõeliiklust korrastavad märgid – 2 tasakäigu märki.

AA: Oluline vanajõe-viitade ja infotahvlite hea kujundus, soovitab Ain Tavitat.

LL: teha Emajõe kohta mingi trükis, mida jagatakse koolitustel jms „ Emajõel liikumise hea tava” > jagada näiteks FBs, panna valdade kodulehele jne.

MA: Ettepanek lubada tutvustada oma patrullteenuse ideed. Omab 15 a. kogemust sõjaväepatrullteenistuses, nüüd võimalused järelvalveteenistuseks.

RT: Saanisõiduteema – vajalik selle reguleerimine, kas oleks mõeldav saanisõidu lubamine jõekallastel?

Vastus: ei ole.

MT: Kas inspeksioon saaks AP-le rohkem ressursi kaubelda?

KI esindaja: Ilmselt mitte

LK: Milline on KI alade külastuse proportsioonid? Kui tihti käiakse?

KI: Sõltub hooajast, põhiliselt puhkuste ajal, jahihooajal. Kõik sõltub info sissetulekust – kust tuleb info, sinna suunatakse vahendeid.

KV: Tuleks luua mingi keskkond, kuhu sissetulev info koondada.

KV: Kas oleks kohti, kuhu oleks **veeskamiskohti** vaja luua?

RT: On kohti (Palupõhja), kuhu oleks midagigi vaja, et saaks jalgu määrimata paati ja sellest välja.

Lõkkekohad:

Kas lubada eramaomanikel teha kaldale lõkkekohti juurde? Vee ääres ongi kokku ainult 2 lõkkekohta Pede jõel.

Uus Nasja nurga tee: KI-le uus potentsiaalne rikkumiste ala, kust hakatakse massiliselt luhale sõitma.

Avo Rosenvald (AR): Palupõhja külamaastiku säilitamise teema ja kraavid. Kuidas läheb kokku?

V: Keelatud on uute kraavide tegemine, vanade puhastamine mitte.

Viljar Ilves (VI): Ketnerit ilmselt ei tule, äkki saaks 1-2 x nädalas KI liikuma.

MT: Üleriikliku algatuse idee – et vaadata, kui pakiline see rikkumiste teema kaitsealadel on.

AP: Kohalike kaasamine järelvalvesse.

VJ: 1) 7. mail Teeme ära – Rekult üles ja allavoolu.

2) Vald omandas kinnistu „Reku kalamajand” – Kas oleks mõeldav seal mingi vesiviljeluse arendamine? Vösast puhtaks ja puhkealaks ca 23 ha.

KV: Alale puudub maismaalt juurdepääs, ainus võimalus on seda siduda Emajõega, selle koha teisele kaldale on plaanitud väikesadam.

RT: Öömaja vajadus sealkandis on olemas.

VJ: Mis on saanud Emajõe jõeriigist?

LLK: Paadimeeste mõte teha Kärevere sillale söögimaja.

MT: Maanteeamet ei taha ära anda, äkki vajalik ala teelaienduseks.

AA: Kohal oleks väärtust vaatekohana, torni kindlasti mitte. Seal võiks asuda üks AP-d tutvustav infotahvel.

KV: Järgmiste kohtumiste teemadeks ettepanekud? Luhahein ja luhad? Uuringud?

AP: Võiks rääkida AP uuringutest, mida on tehtud ja mida plaanitakse, kus ja kuidas uuritakse.

KV: Järgmise kokkusaamise teema teatatakse aegsasti.

Kokkuvõte:

1. Jõeliikluse uuringu vajadus ilmselt olemas ja (taotluse rahastamise korral) täpsemad juhised peaksid tulevikus sealt tulema;
2. Esialgu tegeleme külapiirkonnas jõeliiklust korrastavate/reaalselt inimeste tervisele eksisteerivat ohtu vähendavate märkidega – tasakäik (2 tk): üks Pede suudmesse, teine Palupõhja küla taha, vajalik ehk ka nn aerupaatidele viitavate märkide panek (Keskkonnaamet „torgib” ja Puhja vald vastutab)
3. Veeskamiskohtadesse koostatakse lihtsate veel liikumise juhistega tahvlid (Keskkonnaamet; RMK)
4. Kaitseala piirile panna AP tutvustavad tahvlid – Kärevere vana sild, Emajõe algusesse? jõe äärde mõnda kohta? (Aarne Ader ja Keskkonnaamet)
5. Vajadus veebipõhise nn logiraamatu järele, kuhu igaüks saaks oma tähelepanekud (kopraaugud teel, prügi, lõkke- ja laagrikohad, ebaseaduslikud ehitised, fotograafid ja matkajad tedremängus, kasutatav rada keelualale jne) registreerida (Keskkonnaamet).